

פורים ביום ובלילה

1. שולחן ערוך אורח חיים תרפז

סימן תרפז סעיף א - חייב אדם (א) לקרות המגילה בלילה (ב) ולחזור <א> ולשנותה ביום. ושל לילה, א זמנה (ג) כל הלילה; ושל יום, זמנה כל היום (ד) מהנץ החמה (ה) עד סוף היום; ואם קראה משעלה עמוד השחר, (ו) יצא. סימן תרצב סעיף א הקורא את המגילה מברך לפניה ג' ברכות: על מקרא מגילה, ושעשה נסים, * (א) א ושהחיינו; (ב) וביום אינו חוזר ומברך: שהחיינו; הגה: ב ו"א דאף [א] ביום מברך: שהחיינו (טור בשם ר"ת והרא"ש והמגיד), וכן נוהגין בכל מדינות אלו;

2. משנה מגילה פרק

[ד] הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן רבי יהודה מכשיר בקטן אין קורין את המגילה ולא מלין ולא טובלין ולא מזין וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר: [ה] כל היום כשר לקריאת המגילה ולקריאת ההלל ולתקיעת שופר ולנטילת לולב ולתפלת המוספין ולמוספין ולוידוי הפרים ולוידוי המעשר ולוידוי יום הכפורים לסמיכה לשחיטה לתנופה להגשה לקמיצה ולהקטרה למליקה ולקבלה ולהזייה ולהשקיית סוטה ולעריפת העגלה ולטהרת המצורע: [ו] כל הלילה כשר לקצירת העומר ולהקטר חלבים ואיברים זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה:

3. תוספתא מגילה פרק ב הלכה ד

קראה בלילה לא יצא ידי חובתו אמ' ר' יוסי מעשה בר' יוחנן בן נורי שקראה בצפורי בלילה אמ' לו אין שעת סכנה ראיה

4. ירושלמי מגילה פרק ב הלכה ד

עולה בירייה ר' לעזר בשם ר' חנינה רגיל צריך לקרותה בלילה ולשנותה ביום

5. מסכת סופרים פרק כא הלכה ז

מקום שנהגו לקרות את המגילה שני ימים קורין, לילה ויום קורין הכל כמנהג המדינה, וחייבין כל ישראל לקרותה בלשון הקודש.

6. בבלי מגילה ד עמוד א

ואמר רבי יהושע בן לוי: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר +תהלים כ"ב+ אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דמיה לי. סבור מינה: למקרייה בליליא, ולמיתנא מתניתין דידה ביממא. אמר להו רבי ירמיה: לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא: כגון דאמרי אינשי: אעבור פרשתא דא ואתנייה. איתמר נמי, אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר +תהלים ל'+ למען יזמר כבוד ולא ידם ה' אלהי לעולם אודך.

7. טבלת סיכום דעות

ר' חלבו בשם עולא ביראה	ר' יהושע בן לוי	
		יחס הא-ל, ההשגחה
		משמעות קריאת המגילה
		מהלך הזמן
		לקח מפורים
		מה מציין בפורים
		אי אפשר לשתוק
		המצווה עיקרית
		חווית הקריאה בלילה
		המזמור
		קביעת החג במגילה
		מאיפה מתחילים לקרוא

8. בבלי מגילה יט עמוד א

משנה...ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו? רבי מאיר אומר: כולה, רבי יהודה אומר: מאיש יהודי. רבי יוסי אומר: מאחר הדברים האלה.

גמרא... מהיכן קורא אדם את המגילה וכו'. תניא, רבי שמעון בר יוחאי אומר: מבלילה ההוא.

אמר רבי יוחנן: וכולן מקרא אחד דרשו: ותכתב אסתר המלכה... ומרדכי היהודי את כל תקף. מאן דאמר כולה - תוקפו של אחשורוש, ומאן דאמר מאיש יהודי - תוקפו של מרדכי, ומאן דאמר מאחר הדברים האלה - תוקפו של המן, ומאן דאמר מבלילה ההוא - תוקפו של נס.

9. בבלי מגילה כ עמוד א

משנה. אין קורין את המגילה, ולא מלין, ולא טובלין, ולא מזין, וכן שומרת יום כנגד יום - לא תטבול עד שתנץ החמה. וכולן שעשו משעלה עמוד השחר - כשר.

גמרא. מנלן? דאמר קרא +אסתר ט' + והימים האלה נזכרים ונעשים, ביום - אין, בלילה - לא. - לימא תיהוי תיובתא דרבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום! - כי קתני אדיוס.

10. תוספות מגילה ד עמוד א

חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום - אומר ר"י דאף על גב דמברך זמן בלילה חוזר ומברך אותו ביום דעיקר פרסומי ניסא הוי בקריאה דיממא וקרא נמי משמע כן דכתיב ולילה ולא דומיה לי כלומר אף על גב שקורא ביום חייב לקרות בלילה והעיקר הוי ביממא כיון שהזכירו הכתוב תחילה וגם עיקר הסעודה ביממא הוא כדאמר לקמן (דף ז:): דאם אכלה בלילה לא יצא י"ח והכי נמי משמע מדכתיב נזכרים ונעשים ואיתקש זכירה לעשייה מה עיקר עשייה ביממא אף זכירה כן.

11. אסתר ט

(כ) ויכתב מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך אחשורוש הקרובים והרחוקים: (כא) לקיים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה: (כב)

לקראת פורים תשע"ב

כַּיְמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲבָל לְיוֹם טוֹב לְעֲשׂוֹת אוֹתָם מִי מִשְׁתָּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלוּחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְּנוּת לְאֲבִיּוֹנִים...:

(ט) וְתִכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמְּלֶכָה בֵּת אֲבִיחַיִל וּמִרְדֵּכִי הַיְהוּדִי אֶת כָּל תְּקֵף לְקַיֵּם אֶת אִגְרַת הַפּוּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית: (ל) וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל כָּל הַיְהוּדִים אֶל שִׁבְעֵי וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מְלָכוֹת אַחֲשׁוּרוּשׁ דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאַמֶּת: (לא) לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם כַּאֲשֶׁר קִיַּם עֲלֵיהֶם מִרְדֵּכִי הַיְהוּדִי וְאַסְתֵּר הַמְּלֶכָה וְכַאֲשֶׁר קִיְּמוּ עַל נַפְשָׁם וְעַל זְרָעָם דְּבָרֵי הַצְּמֻת וְזִעְקָתָם:

12. ר' שמשון רפאל הירש ויקרא פרק ו פסוק ב

אכן בעצם עשייתו את מלאכת יומו ממלא האדם את רצון אלוהיו. היום - בהכרה האלילית - הוא מאבק בני תמותה עם כוח האלים. ואילו יומו של היהודי הוא עבודת ה', ובמלאכתו הוא עושה נחת רוח לאלוהיו. לפיכך במקדש אין היום הולך אחר הלילה, אלא הלילה הולך אחר היום. כי הלילה המסמל את דומיית המוות לא יוריד אחריו גם את היום; אלא היום המסמל חיים של קירבת ה' יעלה אליו גם את הלילה.

13. תהלים צב

(ב) טוֹב הַהַדוֹת לִיקְנֹק וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֲלֵינוּ: (ג) לְהַגִּיד בְּבֹקֵר חֲסִדְךָ וְאַמוּנָתְךָ בְּלֵילוֹת:

14. מדרש תהלים צב

להגיד בבקר חסדך. לכל באי העולם הבא, שהן דומין לבוקר. ואמונתך בלילות. לכל באי העולם הזה שהוא דומה ללילה, יגידו ויאמרו אמונתו וחסדו של הקב"ה שעשה עמי, והצילני מדינה של גיהנם.

15. פסיקתא דרב כהנא פיסקה ח – מצוות העומר

ר' לוי אמ' היא שעמדה להם בימי המן. את מוצא כיון שראה מרדכי להמן בא לקראתו והסוס בידו, א' דומה אני שהרשע הזה בא להרגני, א' לתלמידיו ברחו לכם לא תכוו בגחלתי, אמרין ליה בין מחיים בין ממות עימך אנן. מה עשה, נתעטף בטליתו ועמד לו להתפלל. אתא ההוא רשיעא ויתב ליה גביהון, א' להון במה אתון עסיקין, אמרין ליה במצות העומר שהיו ישר' מקריבין בבית המקדש. ...

וכיון שרכב על הסוס התחיל מקלס להקב"ה ואו' ארוממך י"י כי דליתני ולא שמחת אויבי לי, י"י אלהי שועתי אליך ותרפאני, י"י העלית משאול נפשי חייתני מירדי בור (תהלים ל ב - ד).

תלמידיו מה היו או', זמרו ל"י חסידיו והודו לזכר קדשו, כי רגע באפו חיים ברצונו בערב ילין בכי ולבקר רינה (שם) /תהלים ל' ה - ו).

אותו הרשע מה היה או', ואני אמרת בשלוי בל אמוט לעולם, י"י ברצונך העמדת להררי עז הסתרת פניך הייתי נבהל (שם) /תהלים ל' ז - ח).

אסתר מה היתה אומרת, אליך י"י אקרא ואל י"י אתחנן, מה בצע בדמי ברדתי אל שחת היודך עפר היגיד אמיתך (שם) /תהלים ל' ט - י).

ישר' מה היו או', שמע י"י וחנני י"י היה עוזר לי, הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה (שם) /תהלים ל' יא - יב).

א"ר פנח' בקרית שמע היה עסוק ולא הפסיק, למען יזמרך כבוד לא ידום וג' (שם) /תהלים ל' יג). חסילה.

16. ברכות פרק ב משנה א

היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם:

17. מהרש"א חידושי האגדות מגילה ד עמוד א

חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר כו'. והכי משמע ליה מקרא אלהי אקרא יומם דהיינו שאקרא את המגילה ביום לבד שהוא במקום הלל כדאמר' לקמן אין זה ראוי כיון שלא תענה להם לישראל בתחלת גאולתן שם ביום רק בלילה כמ"ש בלילה ההוא נדדה שנת המלך וגו' ואמר ולילה ר"ל אקרא אותה בלילה לבד מטעם זה מ"מ לא דומיה לי מלהזכיר הנס גם ביום במקום הלל שהיום עיקר לקרוא הלל ולסעודת פורים כדאמר' לקמן מדכתיב ימי משתה ושמחה ומאן דמייתי ליה מקרא למען יזמרך וגו' בההוא מזמור נמי רמז בו מעשה אסתר שאמר בו הסתרת פניך הייתי נבהל שבזמן אסתר נתקיים הסתר אסתיר את פני וגו' כמ"ש בפרק שלוח הקן אסתר מן התורה מנין שנאמר הסתר וגו' כמפורש שם. ואמר אליך ה' אקרא וגו' היא תפלת מרדכי ואסתר ואמרו בתפלתם מה בצע בדמי וגו' ר"ל שקלי כסף שנתנו ישראל ברדתי אל שחת ע"י שקלי כסף של המן כדאמרין לקמן.

ואמר שמע ה' וחנני וגו' שיהיו שקלי כסף של ישראל דוחין שקלי כסף של המן. ואמר שעלתה תפלתם שהפכת מספדי למחול פתחת שקי וגו' של מרדכי שנא' בו וילבש שק וגו' ותאזרני שמחה כמ"ש ליהודים היתה וגו' ושמחה

ומסיים ואמר למען יזמרך כבוד וגו' לפי שלא נזכר שום שם במגילה מן הטעם שכ' המפרשים שנכתבה מעיקרא בלשון פרסי ומ"מ נזכר שמו של הקב"ה בתחלת הנס שהיה בלילה שנאמר בלילה ההוא נדדה שנת המלך ודרשו מניה לקמן בפרקין שהוא רמז דרך כבוד נדדה שנת מלכו של עולם וז"ש למען שאתה פתחת שקי וגו' אזמרך בקריאת מגילה בלילה להזכיר שמך דרך כבוד על נס שבליילה שאין שינה לפניו ...

ואמר דגם שאזמרך בקריאתה בלילה מ"מ ולא ידום בקריאתה גם ביום שבו עיקר שמחה כדלעיל ומסיים ה' אלהי לעולם אודך בין שבאת עלינו במדת רחמים בין במדת הדין כמ"ש בכל מדה שמוודך לך ...

18. הרב צבי פסח פרנק / שו"ת הר צבי אורח חיים חלק ב קכ'

אבל דבר זה קשה לאומרו דמימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה וכל ימי בית שני עד אחרי עבור תקופת התנאים משך זמן של שש מאות שנה ויותר לא היה קריאת המגילה בלילה, וכי אפשר הדבר שבזמן שהיתה ירושלים בבניה וישראל במעמדם לא מצאו טעם לתקן תקנה זו ורק אחרי זמן רב מהחורבן רוב ישראל יצאו בגולה אז ראו להוסיף ולקרות המגילה בלילה ולמה לא עמדו הראשונים על תקנה זו זה הרבה מאות בשנים.

19. מגילה ג ע"א

והאמר רבי יהושע בן לוי: אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה, חיישין שמא שד הוא!

20. מגילה י ע"א

רבי יהושע בן לוי פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא: +דברים כ"ח+ והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם... כן ישיש להרע אתכם.

דברים כח

(סג) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָׁשׁ יְקִיָּקָה עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֶתְכֶם וְלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם כֹּן יִשִּׁישׁ יְקִיָּקָה עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וְלְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וְנִסְחַתְּם מֵעַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֵתָּה בָּא שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ: (סד) וְהִפִּיצְךָ יְקִיָּקָה בְּכָל הָעַמִּים מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קְצֵה הָאָרֶץ וְעַבְדָּתְךָ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתָ אֵתָּה וְאֲבֹתֶיךָ עַץ וְאֶבֶן: (סה) וּבְגוֹיִם הֵהֱם לֹא תִרְגָּע וְלֹא יִהְיֶה מְנוּחַ לְכַף רַגְלְךָ וְנָתַן יְקִיָּקָה לְךָ שָׁם לֵב רָגֵז וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְדָבוּן נֶפֶשׁ: (סו) וְהָיוּ חַיִּיךָ תְּלָאִים לְךָ מִנְּגִיד וּפְחַדְתָּ לִּלְיָה וְיוֹמָם וְלֹא תֵאֱמִין בְּחַיִּיךָ: (סז) בְּבִקְרָתְךָ תֵּאֱמַר מִי יִתֵּן עָרֶב וּבְעָרֶב תֵּאֱמַר מִי יִתֵּן בִּקְרָתְךָ מִפְּחַד לְבָבְךָ אֲשֶׁר תִּפְחַד וּמִמְרָאָה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאָה: (סח) וְהִשִּׁיבְךָ יְקִיָּקָה מִצָּרִים בְּאֲנִיּוֹת בְּדָרְךָ אֲשֶׁר אֲמַרְתִּי לְךָ לֹא תִסִּיף עוֹד לְרִאֲתָהּ וְהִתְמַכְרְתָם שָׁם לְאִיבֵיךָ לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין קָנָה:

